

Monumentnummer*: 529790

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 21 december 2012
Kadaster deel/nr 82939/171

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Arnhem Arnhem Gelderland

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Arnhem A 1284

Omschrijving**

Inleiding

Het adres Koningsweg 17b(10) omvat thans onder meer een uit de bezettingstijd stammende voormalige locomotiefloods, en op enige afstand daarvan een gebouw dat toentertijd als verwarmde vliegtuighangar dienst deed. De locomotiefloods staat ongeveer 250 m ten noorden van voormalige rolbaan, ongeveer in het verlengde van de Kemperbergerweg; de hangar staat zuidoostelijk hiervan, zuidelijk van de voormalige rolbaan in de nabijheid van de noordelijke begrenzing van het militaire kamp Koningsweg-Noord. Na de oorlog is de locomotiefloods door de Nederlandse Heidemaatschappij in samenhang met enige andere gebouwen omgebouwd tot een viertal boerenbedrijven (de Vier Heemskinderen genoemd en als zodanig ook van een blauwe tegel voorzien) - een functie waarin ze nu nog worden gebruikt. De hangar maakt wel deel uit van hetzelfde bedrijf, maar vormt er geen visueel-ruimtelijke eenheid mee; de hangar is via een kaarsrechte beklinkerde weg verbonden met het zuidelijke deel van de (ring)rolbaan.

De hangar ligt vrijstaand midden in het akkerland, slechts omgeven door enkele hoog opgaande bomen. De daknok van de grootste lengte van het op T-vormig plattegrond opgetrokken gebouw strekt zich uit van westzuidwest naar oostnoordoost en staat haaks op de ernaartoe leidende weg. De hangar is als 'Sonderbau' tot stand gekomen en is op macroniveau deel van een grote militaire vliegveldstructuur uit de jaren 1940-1945, op mesoniveau van een ijl complex van oorspronkelijk in globaal lineair verband langs de rolbaan gerealiseerde open en gesloten opstelplaatsen voor vliegtuigen, en is hierbinnen op microniveau een solitaire, uit camouflageoverwegingen als agrarisch bedrijfsgebouw uitgeoefde, gesloten opstelplaats.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Relatief kleine, eenlaagse, ten dele met circa 50 cm dik buitenmuurwerk uitgevoerde bakstenen VLIEGTUIGHANGAR (10), op een wat het dwarse deel betreft kort uitgevoerde T-vormige plattegrond. Het lange deel is gedekt door een met gemengde gegolfde verbeterde holle (Hollandse) pannen belegd schilddak; het dwarse deel door een iets lager uitgevoerd en op een puntgevel eindigend aangekapt zadeldak. Schilden van beide kopse gevels relatief laag doorgetrokken. De gevels zijn overwegend gecementeerd. De hangar werd gebouwd als zogenoemde 'Wärmehalle', dat wil zeggen als verwarmde opstel- of werkplaats voor vliegtuigen. De noordnoordwestelijke langsgewel / hoofdgevel is symmetrisch uitgevoerd met een later ingebrachte bakstenen gevel, waarin centraal een toegangsopening met dubbele groene houten schuifdeuren en links en rechts hiervan drie vensteropeningen, die met groene luiken zijn gesloten. De rechter zijgevel bevat twee dichtgemetselde vensteropeningen en rechts een dichtgemetselde toegangsopening onder getoogde boog, alle vermoedelijk camouflage en eertijds beschilderd geweest met ramen en deuren. De linker zijgevel vergelijkbaar uitgevoerd, met sporen van camouflagebeschildering. De zuidgevel inclusief die van het T-deel bevat meerdere sporen van (mogelijk dichtgezette) gevelopeningen, al dan niet voorzien van camouflagebeschildering; het duidelijkst is een half rond stalraam met spinwebverdeling. Het interieur is enigszins aangepast aan het gebruik als agrarisch opslaggebouw en het pand functioneert ook als stallingruimte voor voertuigen. Constructie, indeling en details zijn in hoge mate in oorspronkelijke toestand. Hoog op de achterwand in rode blokletters "rauchen verboden". De geheel beschoten, onconventioneel gebouwde kap is in vrijwel oorspronkelijke toestand en is samengesteld uit gezaagd, deels door bouten, deels door spijkereen gekoppeld constructiehout, ten dele op basis van spanten en ten dele door haaks erbovenop geplaatste diagonale planken.

Waardering

VLIEGTUIGHANGAR, van algemeen belang als uiterst zeldzaam, vrijwel gaaf en kenmerkend onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege: architectuurhistorische, stedenbouwkundige, krijgs- en cultuurhistorische en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de op lokale vormen geïnspireerde traditionalistische bouwtrant, uit de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details, uit de kunstmatig opgezette boerenbedrijfstructuur en de tot in detaillering doorgevoerde camouflage, uit de in de kap toegepaste bijzondere houtconstructies, uit de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept en de ruimtelijke hoofdlijnen en onderdelen van het kampement, en uit de onderlinge verwantschap van de hierbij toegepaste vormen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument